

Карактеристичне црте стања човечанства на почетку XXI века

Човечанство на почетку XXI века налази се у прелазном стању. Мењају се геополитичка структура света (униполарни свет се није одржао, мултиполарни се није формирао), смисаони садржај живота (доминирају потрошачке вредности) и карактер субјеката (цивилизације и транснационалне заједнице смењују државе).

Општи фактори који обележавају стање људске цивилизације су:

1.

Депресија, као основна тенденција душевног стања светске заједнице;

2.

Страх од неодређене будућности, као друга парадигма друштвене свести;

3.

Значајан део становништва планете (пре свега, западне цивилизације и Русије) изгубио је животни циљ, и не схвата смисао живота на Земљи;

4.

Судар природе и карактера људске делатности.

Глобални фактори и тенденције, који одређују формирање система претњи за Русију

Најважнији фактори који одређују карактер глобалних изазова и претњи безбедности Русије у савременој етапи су:

1. Започети процес глобалне интеграције човечанства на фону губитка самодовољности развоја практично код свих држава света;
2. Интензивно формирање јединственог светског система власти, у условима доминације у свету блока земаља западне цивилизације на челу са САД;
3. Интензивни раст бројног стања становништва Земље, у условима пораста обима потрошње западне цивилизације, уз приближавање критичном прагу нивоа еколошког притиска на целокупну насељену сферу Земље;
4. Глобални индустријско-сировински дисбаланс, који се садржи у томе да је највећи индустријски потенцијал концентрисан у САД, земљама Европе и у Јапану, док су основни енергетски и сировински ресурси концентрисани у Русији и земљама Трећег света;
5. Појава на светској сцени самосталних геополитичких субјеката транснационалног карактера.

У најважније тенденције у развоју геополитичке ситуације, које воде ка порасту опште глобалне нестабилности и према томе, ка јачању глобалних изазова и претњи Руској Федерацији, треба уврстити:

1. Пораст негативних промена у западном индустријском друштву у целини, пре свега у његовој духовној сфери, који је бременит дубоком унутрашњом кризом у том друштву;
2. Заоштравање сировинске и енергетске кризе, неопходност да Запад пређе на нове изворе енергије и сировина или да отпочне ратове великих размера за ресурсе, да би се

очувао постигнут квалитет живота;

3. Амерички губитак несумњиве надмоћности у свету, уз истовремено јачање претензија елите те земље ка светској доминацији;

4. Радикална трансформација светских трговачких токова;

5. Јачање улоге и утицаја у систему међународних односа, транснационалних економских, религиозних и криминалних организација;

6. Јачање цивилизацијско-регионалних интеграција са појавом постојаних међународних економских и војно-политичких савеза, који се налазе у међусобној конкуренцији;

7. Пораст, на фону глобалне економске интеграције и технолошке унификације, национално-културне и цивилизацијске поларизације, а такође и геополитичке регионализације;

Диспропорције и противречности, које су произвеле развијајућу цивилизацијску кризу, обухватају све сфере животне активности човечанства и према томе, промене у друштву, усмерене на уклањање те кризе, мораће да захвате све аспекте светског поретка.

8. Демографска експлозија у Азији, Африци и Латинској Америци, уз истовремену претензију ка увећавању нивоа потрошње.

Деловање набројаних фактора и тенденција развоја геополитичке ситуације проузроковали су глобалну (по својој суштини цивилизацијску) кризу, која обухвата практично све стране живота савременог човечанства.

Противречности и диспропорције геополитичког нивоа, које одређују појаву глобалних претњи безбедности Русије

У основне диспропорције и противречности које су проузроковале ту кризу треба убројати:

1. Противречност између раста производње-потрошње и могућности екосистема Земље.

Решење ове противречности могуће је само на рачун смањења потрошње. Поставља се питање – како и на рачун кога? Друштвено-научна мисао истрајно се враћа на социјалистичке идеје.

2. Диспропорција у распореду индустријских капацитета и сировина, која производи конфликт интереса између индустријски развијених држава и држава снабдевача сировинама.

Решење овог конфликта је могуће, или успостављањем праведнијих глобалних робно-новчаних односа, или постизањем контроле индустријски развијених држава над основним планетарним сировинским ресурсима помоћу успостављања њихове доминације (у ма каквој форми) над државама снабдевачима сировинама.

3. Противречност између «сиромашних» земаља у развоју, и «богатих» индустријски развијених земаља (између Севера и Југа).

Решење ове противречности, такође је могуће на рачун или успостављања праведнијих глобалних робно-новчаних односа, или фактичког уништења суверенитета земаља у развоју, успостављања над њима војно-политичке или друге (на пример, финансијске) контроле од стране земаља индустријски развијеног Запада.

4. Противречност између нација, националних елита и транснационалне елите.

Решење је могуће или путем изградње јединствене светске државе, где ће доминирати наднационални органи власти и други транснационални субјекти уз радикално слабљење или пуно уклањање државних суверенитета, или стварањем светског поретка. Светски поредак је могућ са образовањем заједнице суверених држава, обједињених у регионално-цивилизацијске формације (или државе-цивилизације), које одражавају интересе својих народа, где наднационални органи играју само координирајућу улогу, а транснационалне структуре немају самосталан политички субјективитет.

5. Противречност између обима светског „финансијског мехура“ и пропорције реалног сектора светске економије.

Решење ове противречности могуће је или уклањањем (у ма каквој форми) светског „финансијског мехура“, што је бременито губитком власти транснационалне финансијске елите, или његовом „конверзијом“ у реални сектор економије, што ће означавати успостављање потпуне економске доминације транснационалне финансијске елите над светом.

6. Противречност између огромне, светске финансијске власти транснационалне финансијске елите и нетранспарентности њеног политичког субјективитета.

Решење може бити остварено или изградњом јединствене светске државе, уз преображај садашње транснационалне финансијске елите у једини субјекат светске власти, или уклањањем финансијске доминације транснационалне финансијске елите у систему међународних економских односа, уз обнову економског суверенитета држава или формирањем етнокултурних цивилизација у својству субјеката светских процеса.

Западна цивилизација и транснационална заједница, заједно са њима блиским делом политичко-економске елите других народа, дефинишу себе као „златну милијарду“, то јест као најразвијенији део целокупне људске цивилизације, који је позван, како се њима чини, да заповеда осталим народима и цивилизацијама.

7. Противречност између бездуховности „слободног тржишта“, које производи власт новца, и духовних основа постојања различитих цивилизација, које формирају културно-цивилизацијске различитости.

Решење ове противречности могуће је само на рачун успостављања јединствене духовно-моралне основе светског поретка.

Диспропорције и противречности, које су произвеле развијајућу цивилизацијску кризу, обухватају све сфере животне активности човечанства и према томе, промене у друштву, усмерене на уклањање те кризе, мораће да захвате све аспекте светског поретка. То јест, реч је о изградњи квалитативно новог светског поретка, који би се по свим основним аспектима разликовао од постојећег.

Анализа могућих варијанти решења дисбаланса и противречности, који су произвели ту кризу, показује, да они носе антагонистички карактер, и да без суштинског закидања интереса ових или оних највећих геополитичких субјеката, та криза неће бити разрешена. То сведочи о нагом порасту претњи различитог карактера у погледу Русије.

Водеће геополитичке силе, које остварују одлучујући утицај на формирање глобалних претњи безбедности Русије

Развој цивилизације одређују три основне геополитичке силе – транснационална заједница, западна цивилизација и целокупност „традиционалних духовних цивилизација“ (цивилизације источног типа), у које, пре свега, треба уврстити исламску, православну, хинду-будистичку и конфучијанску (кинеску). При томе, западна цивилизација и транснационална заједница делују као јединствен систем, пошто се задаци и методе њиховог поступања на датој етапи подударају.

Западна цивилизација и транснационална заједница, заједно са њима блиским делом политичко-економске елите других народа, дефинишу себе као „златну милијарду“, то јест као најразвијенији део целокупне људске цивилизације, који је позван, како се њима чини, да заповеда осталим народима и цивилизацијама. Западна цивилизација је

заинтересована за стварање униполарног света, захваљујући којем може да очува свој привилегован положај на планети, и на рачун тога обезбеди неокрњеност постојећег социјално-политичког система. Данас тај геополитички центар доследно, уз примену свих врста духовног, информативног, економског и војног насиља, покушава да изгради униполарни свет. Његову основну геополитичку стратегију чине – успостављање и одржање контроле над океанским и морским театрима са оближњим подручјима континената, доминација у ваздушном и космичком простору, обезбеђивање контроле над основним изворима природних ресурса и транспортним комуникацијама, и доминација у информативној инфраструктури планете (у стратегији националне безбедности САД, ови објекти контроле овако су обележени – кључни рејони света, стратешке комуникације, глобални ресурси).

У односу на Русију, основна стратегија тог блока јесте „анакондина омча“, која је усмерена на „дављење“ континенталне Русије, на рачун њеног потискивања са морских простора, уз постепено одсецање од ње њених периферија.

„Традиционалне духовне цивилизације“, у првом реду, исламска, православна, конфучијанска (кинеска) и хинду-будистичка, супротстављају се успостављању светске превласти западне цивилизације, и теже ка стварању мултиполарног света. На тим истим позицијама стоји већина држава препорађајуће латино-америчке цивилизацијске матрице. Након последњег самита земаља БРИКС-а, може се говорити о покушајима организационог оформљавања светског геополитичког центра који би био алтернативан западној цивилизацији.

На почетку XXI века, јасно су се испрофилисала три глобална центра моћи – Северна Америка, Европа и Кина.

Главне јаке стране БРИКС-а, засада остају потенцијална могућност идеолошког управљања народом, духовно-морални приоритети државног и друштвеног развоја, његова способност за самопожртвовање, а такође и обухват већег дела територије континената, који садрже главне залихе сировина. Основне слабе стране су – низак ниво организације и разједињеност држава евроазијског континенталног блока у целини, слабије информативне и економске могућности, а такође, суштински лошије могућности за контролу мора и океана, ваздушног, космичког и информативног простора.

На почетку XXI века, јасно су се испрофилисала три глобална центра моћи – Северна Америка, Европа и Кина. Управо они довршавају формирање властитих геополитичких простора, чији су основни елементи:

1. Јединствен економски простор, са становништвом које не броји мање од 400 милиона људи;
2. Културно-цивилизацијска блискост;
3. Оружане снаге, способне да пројектују моћ у све регионе планете, на светски океан и у космос;
4. Финансијски систем на основу властите светске валуте.

Ови центри већ одређују основне векторе светског историјског процеса; антагонизам између њих зарад глобалних ресурса и контроле над простором, ствара компактно магнетно поље планете (дословно, електрично поље – *силовое поле*, прим. Н.В.), изван којег неће остати ниједна држава; тим пре од тог утицаја не може се склонити ни Русија.

Светски центри другог реда (Индија, Јапан и Русија) нису способни да појединачно конкуришу првим трима. Но њихово обједињавање у оквирима јединственог геополитичког (четвртог) простора је животно неопходно; без тога је немогуће очување властите суверености и културно-цивилизацијске самобитности. При томе је нужно да се узме у обзир и следећи моменат – центри првог реда, бориће се за контролу над ресурсима и просторима, не на својим, већ на туђим територијама, што и показују догађаји у Авганистану, Ираку, Либији...

Зарад реализације геополитичке стратегије, супротстављене стране примамљиваће све државне структуре и недржавне формације, криминалне и затворене (тајне) заједнице, средства информисања и социјалне мреже, основни део ресурса друштва и све његове могућности.

Улога и место Русије на савременој геополитичкој слици света и њени објективни геополитички интереси

Русија као геополитички субјекат јесте основа Евроазије, која географски, пејзажно, лингвистички, климатски, културно и религиозно-идеолошки, обједињује евроазијски Запад и евроазијски Исток. Управо ти показатељи резервишу Русији место интегративне географске карике евроазијског геополитичког блока.

Велики интелектуални потенцијал и географски положај „евроазијског центра“, а такође и знатан војни потенцијал (пре свега у делу ракетно-нуклеарног наоружања), и традиционална духовна оријентација ка православним вредностима, чине Русију светским центром моћи, језгром консолидације других „традиционалних цивилизација“ на путу изградње мултиполарног света.

Под геополитичким интересима Русије подразумевају се неопходни (погодни) за њен развој, цивилизацијски (глобални) услови. Геополитички интереси Русије укључују:

1. За Русију пожељан тип цивилизацијског уређења, у складу са којим би се градила светска заједница;
2. За Русију пожељна геополитичка конфигурација света;
3. За Русију пожељни улога и место у геополитичкој конфигурацији света, а такође степен њеног утицаја на правац цивилизацијских процеса;

За Русију пожељан тип цивилизацијског уређења дефинише се системом принципа, у складу са којима се гради светска заједница. Русија је заинтересована за стварање света, који би се базирао на следећим основним принципима:

1. Духовно јединство, у чијој основи приоритет имају интереси развоја целокупне заједнице, а не појединачних земаља, као и заштита интереса свих земаља и народа, без закидања права и могућности развоја било кога од њих, зарад користи других, а такође и очување безбедности животне средине;
  2. Неограниченост цивилизацијског развоја, то јест свака цивилизација и држава нису ограничени у свом усавршавању, „везаношћу“ за ма какве функције у оквирима светске поделе рада;
  3. Усклађеност цивилизацијског развоја, где се развој сваке од цивилизација остварује тако, да се обезбеди свестрани развој заједнице у целости. Реализација овог принципа омогућава да се избегну неравномерности развоја различитих цивилизација, обезбеђује хармоничан развој свих сфера делатности целокупне заједнице и сваке од цивилизација у њој;
- Пожељна за Русију геополитичка конфигурацијазначи да је Русија заинтересована за мултиполарни геополитички свет, када свака од цивилизација представља довољно самосталан и моћан центар геополитичке снаге.
4. Цивилизацијска узајамна подршка– основом међуцивизацијских односа, уместо конкуренције, постају узајамна подршка и узајамна помоћ;
  5. Цивилизацијска равноправност, при којој се међуцивизацијска узајамна подршка гради на основу равноправне и једнаковредне размене материјалних и духовних вредности, при чему се искључује експлоатација једних држава и цивилизација од стране других;
  6. Узајамна безбедност цивилизацијског развоја, то јест у свом развоју различите цивилизације и државе не дозвољавају нарушавање могућности развоја других цивилизација (земаља) и искључују стварање било каквих претњи њима.

Пише: Леонид Ивашов
уторак, 20 септембар 2011 21:27

Пожељна за Русију геополитичка конфигурација значи да је Русија заинтересована за мултиполарни геополитички свет, када свака од цивилизација представља довољно самосталан и моћан центар геополитичке снаге. Русија је заинтересована за очување држава као основних субјеката међународног права, будући да само државе могу представљати, оличавати и штитити све аспекте народне самобитности и право народа у свој њиховој разноликости. При томе, Русија је заинтересована, да не допусти претварање различитих транснационалних формација, независно од њихове моћи, у субјекте међународног права, пошто оне представљају клановске структуре, које следе приватне интересе, превасходно у материјалној сфери.

Русија је заинтересована за успостављање ненасилног света, када се употреба војне и друге силе допушта само зарад заштите права народа, у случајевима који су потврђени у међународно-правним документима.

Русија је заинтересована за формирање ефикасне међународно-правне базе за регулисање животних активности човечанства, а такође за формирање правно способних органа управљања цивилизацијским развојем у целости, који су кадри да регулишу животну активност цивилизације у целини; пре свега, за обнову ауторитета и утицаја ОУН, уз њено претварање у заиста основни орган реализације међународног права, а не у инструмент оправдавања деловања ових или оних моћних држава или коалиција.

За Русију пожељни улога и место у геополитичкој конфигурацији света, а такође и степен њеног утицаја на правац цивилизацијских процеса, дефинишу се следећим поставкама:

1. Русија је заинтересована да себе очува као евроазијски геополитички центар моћи у духовном, економском, територијалном и војном погледу;
2. Русија је заинтересована за формирање цивилизацијског савеза као противтеже Западу, са обједињавањем око Русије као евроазијског центра, држава и цивилизација, које су њени геополитички савезници.

Глобалне претње безбедности Русије и њихови извори

Главни извор геополитичке претње за Русију јесу транснационална заједница и западна цивилизација, пре свега САД, које претендују ка светској доминацији, уз уклањање свих алтернативних центара моћи у оквирима униполарног света.

Наравно, да зарад постизања тог циља, у најмању руку, у ближој перспективи, нико неће смети да отпочне рат огромних размера против Русије, пошто он може да прерасте у светски нуклеарни конфликт, у којем већ неће бити победника.

Ситуација која се формира око Закавказја може да поприми карактер који прети националним интересима Руске Федерације, услед концентрације финансијских и економских интереса САД и водећих западноевропских држава у тој области, и њиховог стремљења да успоставе овде, на дугорочној основи, своју доминацију.

Тај циљ може бити постигнут, по нашем мишљењу, на рачун реализације стратегије „управљања кризама“, која је давно разрађена у САД, и која је демонстрирала своју ефикасност у другој половини XX века, нарочито на примерима распада СССР-а и Југославије. Дата стратегија претпоставља вештачко стварање криза или коришћење и расpirивање постојећих, са њиховим довођењем до војних конфликта – унутрашњих или спољашњих – и изнуривање противника у тим конфликтима до његовог потпуног пораза или максималног слабљења и искрвављења. При томе, САД и њихови савезници, заузимају позицију арбитра, као што видимо данас на примеру Либије.

На тај начин, суштински се повећава опасност ницања конфликта ниског интензитета, који у одређеним условима, у случају њиховог пораста, могу довести и до појаве конфликта великих размера. Геополитичке претње Русији, реализују се на основу регионалних противречности, и са ослонцем на њих.

Анализа развоја политичке ситуације на Западу сведочи о томе да ће супарништво између постојећих и поново створених центара моћи, потенцијална жаришта напетости, активизирање међународног тероризма, постојање у мирнодопско време, у више земаља, моћних формација оружаних сила, а такође и нуклеарног оружја, остати озбиљни извори војне опасности. Главна сила, која је потенцијално способна да створи претњу безбедности Руске Федерације, остаје Северноатлантски пакт, чији су

офанзиван карактер и глобализација функција, на рачун ширења састава учесника и зоне његовог утицаја, официјелно утврђени у стратешкој концепцији блока.

У односима између европских држава, остају потенцијални извори противречности (територијалних, етнополитичких, економских, религиозних и других), чије заоштравање може довести до појаве конфликта различитог обима и карактера. При томе, најсложенија, и умногоме, експлозивно опасна ситуација остаје на Балкану, где је цео комплекс нерешених проблема, и са којим је Русија повезана историјском традицијом, духовно-цивилизацијским сродством, војно-стратешким и економским интересима.

Највећа претња политичкој безбедности Русије проистичаће од нестабилности војно-политичке ситуације у анадолско-кавказском рејону, и у првом реду, од међунационалних (грузијско-абхаског, грузијско-осетинског), и међудржавних (Јерменија-Азербејџан због проблема Нагорно-Карабаха) конфликта. Њихова нерегулисаност води ка очувању опасних и постојаних жаришта напетости у региону јужне Европе, а такође ка стварању услова, при којима могу да се појаве непосредне претње безбедности Руске Федерације. Ситуација која се формира око Закавказја може да поприми карактер који прети националним интересима Руске Федерације, услед концентрације финансијских и економских интереса САД и водећих западноевропских држава у тој области, и њиховог стремљења да успоставе овде, на дугорочној основи, своју доминацију. Богато енергентима, и у стратешком погледу важно Каспијско језеро, које се граничи са овим регионом, само појачава интерес ванрегионалних играча за цео геополитички простор Кавказа и Каспијског језера. Конфликти у тој области могу такође створити претпоставке за мешање Турске у њих, а у одређеним условима – САД и НАТО. Тај извор претње појачава се нестабилношћу на руском Северном Кавказу.

На Југу главни извори претњи за Руску Федерацију, повезани су са нестабилношћу ситуације у централноазијским државама ЗНД-а, који могу довести до конфликта са перспективом мешања у њих суседних земаља, а у одређеним околностима и држава, које улазе у НАТО (под заклоном УН, ОЕБС-а или под другим изговорима).

Озбиљну претњу ствара продужени конфликт у Авганистану.

Спољње претње интересима Русије у том региону садрже се, пре свега, у спровођењу антируских дејстава са стране, како преко пограничних држава ЗНД-а, тако и преко антифедералних снага на територији Русије.

Озбиљну претњу представљају покушаји низа држава Југа да реше спорне проблеме и утврде своје позиције, превасходно насилним методама, што стимулише појачавање техничке опремљености њихових оружаних снага. Индијско и пакистанско поседовање нуклеарног оружја, и тежња низа других земаља региона, да имају оружје масовног уништавања и средства његове доставе кадри су да измене формиран однос снага међу њима, и у перспективи, да наруше геостратешку равнотежу близу јужних граница Русије.

На Истоку војно-политички курс главних држава неће имати непосредан антируски смер, и за Руску Федерацију остаће само потенцијални ниво претњи. При томе, основни потенцијални спољни извори претњи националној безбедности Русије остаће САД, Кина и Јапан.

Главне претње Русији од Сједињених Држава могу се формирати под утицајем њихове политике, усмерене ка стварању и подршци контролисаним кризним ситуацијама у региону. При томе, САД ће стремити да избегну директну конфронтацију са Русијом. Ипак, у случају отпочињања рата против Руске Федерације у Европи, оружане снаге САД у тихоокеанском стратешком рејону могу бити ангажоване зарад паралисања њене далекоисточне групације трупа. При томе, као савезници САД, могу се показати Јапан и Република Кореја.

Војно-политичко руководство Кине, без обзира на позитиван развој руско-кинеских односа, претпоставља могућност заостравања у далекој перспективи руско-кинеских противречности (укључујући и територијалне), и продужава да сврстава Руску Федерацију у групу потенцијалних противника. При томе, Кина ће, по старом, тежити да искористи Русију, у циљу стварања геостратешке ситуације која је њој повољна, зарад одупирања својим противницима у азијско-пацифичком региону, а такође и зарад неутрализације америчке политике обуздавања КНР (аутор мисли на Кину, прим. Н.В.). У вези с тим, одређену претњу за Руску Федерацију представља вероватност коришћења различитих форми и метода информативно-психолошког деловања, у оквирима теорије информативних ратова, која је у Кини разрађена. Спровођење било каквих војних акција против Русије, у догледној будућности, у Пекингу се не планира, што се не може рећи за методу демографске „инфилтрације“.

Одсуство руско-јапанског мировног уговора, које је условљено јапанским територијалним претензијама према Руској Федерацији (острва Итуруп, Кунашир и Мале Курилске

греде), тежња ка очувању положаја регионалног лидера, промена статуса снага самоодбране – њихова могућа примена ван граница земље, стварају одређене претње безбедности Руске Федерације. Истовремено, у ближој перспективи, војно-политичко руководство Јапана нема намеру, због природно-техногене катастрофе, да зарад решавања постојећих противречности, употребљава војну силу против Русије.

Заједничка глобална претња, не само за Русију, већ и за целокупно човечанство, јесте растућа вероватност космофизичких и природних катаклизми у првој половини XXI века, и та околност непосредно утиче на политику водећих светских држава, транснационалних субјеката и светских геополитичких центара.

Као глобални одговор на глобалне изазове Русије, испоставља се неопходност формирања четвртог геополитичког простора (прва три су – САД, Европа и Кина), који би чинили: Русија (ЗНД), Индија, Иран, Јапан, уз оближње земље трећег геополитичког нивоа. Осим тога, интелектуална заједница Русије може и треба да активно учествује у формирању агенде човечанства за XXI век, предлажући властиту визију уређења света, филозофију живота, карактер односа човека са природом, идеологију међународних односа, концепцију преживљавања човечанства пред лицем природних катастрофа.

Извор – http://www.rusrand.ru/text/Jornal_7_8_2011.pdf

Прекао са руског Небојша Вуковић